

Nadja Fajdiga po prvi ponovitvi Zajede Šit

alpinističnem svetu: »Lexikon der Alpen« ji je med vsemi slovenskimi alpinisti posvetil največ prostora, povabili so jo pod

Everest na obletnico prvega vzpona na najvišjo goro sveta.

Doma so ji mimo znamenitih ponovitev ostali prvenstveni vzponi, ki se nikoli ne pozabijo: Kanjavec, Ljubljanska smer v steni Triglava, zimska stena Jalovca.

Tudi drugačne boje je znala dobiti: kot gimnazijka je od 1942. leta sodelovala v NOB, diplomirala za inženirko elektrotehnike, vodila obsevanje rakastih bolnikov z betatronom, aktivno prevajala iz nemščine, angleščine, francoščine in ruščine.

Ko sva zadnjič govorila, je brala Mazeaudovo »Goro za golega človeka«. Dvomila je, kar piše, da so tisti, ki živijo in umrjejo v gorah, »polni plemenitosti, kakršno srečujemo le pri možeh in pri svetnikih«.

Mislim pa, da smo se, osvajači nekoristnega sveta, skupaj naučili: ko padaš v prepad, se — morda zaradi hitrosti — ustavi čas, kot bodo tisočletja v sekundi minila tistim, ki bodo hitreje od svetlobe leteli v neznano praznoto.

Ante Mahkota
(Delo)

V SPOMIN MARKU AŽMANU (31. 5. 1959 — 1. 6. 1988)

BELA KUPOLA V DALJAVAH NESKONČNOSTI

KLEMEN KOBAL

Spomin. Če je prijeten, greje, če je neprijeten, boli, če je tragičen, boli skeleče. Danes, 9. 11. 1989, je to — zadnje. Prijatelj bode ob znanih dejstvih in pričevanjih po letu in pol, kar velja za pogrešanega, proglasili za umrlega. Kot da ne bi že enkrat umrl!

Prijatelja, ki so mu zelene, dišeče planine, beli, bleščeči vrhovi in temna skrivnostna ostenja pomenila skoraj vse. V ta svet nasprotij — poezija gozdov, dolin in planin na eni strani in na drugi trda realnost večno zasneženih vrhov in prepadnih sten — ga je zanesla nepremagljiva želja. Poznam jo, a je ne znam razložiti nekomu, ki je nima.

Spoznal je obe nasprotji; ni pomembno, ali s smučmi ali z vrvo in klini ali z zvonjenjem telefona, s katerim se je začela vsaka reševalna akcija.

Toda ko je odkril, kdaj se ta dva kontrasta v njem združujeta, ga je prevzelo samo še letenje.

Med prijatelji je veljal za perfekcionista. Tudi v službi med računalniki, ploterji in tiskalniki. Pri letenju je te svoje lastnosti samo še nadgrajeval. Teoretično je vsak dan presenečal z novimi spoznanji o aerodinamiki in meteorologiji, praktično pa je ves prosti čas lovil termiko in pobočnike v naših in tujih planinah in gorah.

Sanje so se uresničile, ko je stopil iz debelega trebuha prekooceanskega »Air France« na ozemlje mojstra andskih višav, njegovega veličanstva kondorja.

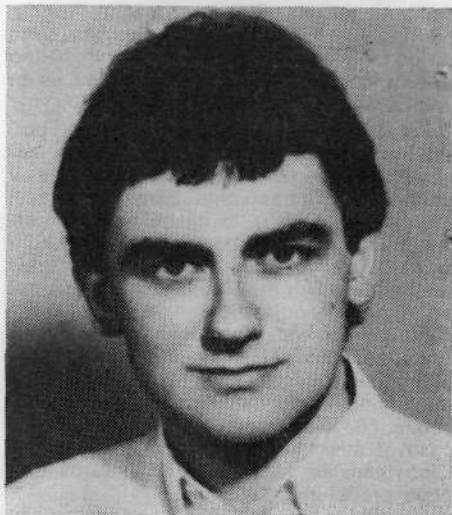
Po letu in pol spet odpiram dnevnik in ob tem mi je strahotno težko.

* * *

Proslavljamo. Precej drugače kot ponavadi. Zunaj, sredi čudovite bele verige, pod mežikajočim ozvezdjem južnega križa, ob vznožju skrivnostne piramide, ob kateri bi božanski Imhotep pričel pisati pesmi, svoje gradnje pa bi preložil za nedoločen čas. Luknja v snegu je dovolj udobna, čaj dovolj vroč in cilj naslednjega jutra dovolj vznemirljiv za odlično, a vendar rahlo napeto vzdušje. Proslavljamo njegovih devetindvajset let.

* * *

Globina raste. Vsak s svojimi mislimi tipljemo navzgor. Varovanje ni mogoče. Ob pogledu navzdol me zazebe. Trije prijatelji vlečejo za seboj smuč, nama pa v nahrbtnikih poleg vsega drugega počivata skrbno zloženi kupoli. Moja rdeča in njegova bela. Ob misli na fantastičen polet se nama obnavljajo moči. Tudi v zadnji tretjini stene, ko v krškem, cukrastem snegu do pasu globoko vsak v svojem rovu previdno rijemo proti konici. Ob desetih stojimo na vršni gobi 6025 m visoke

Marko Ažman

piramide, imenovane Artesonraju. Naslednji trenutek nas zagrne gosta, mlečna megla. Prijatelji se po počitku odločijo za spust s smučmi — po sledeh. Za naju ni v zraku nobenih sledi. Čakava. Dolgo. Razmišljava o bivaku. Sredi teh razmišljanj se odpre južni del gore. Kot bi Bog slepemu vrnil vid in ga potem še tisočkrat poplašal. Odpirajo se neverjetni pogledi. V trenutku sta skrbno zloženi kupoli razprostrti po kratki, strmi snežni vesini. Le vrvice se zaradi premirnih prstov neubogljivo vzdolžajo. Napake enostavno ne sme biti, kajti vršna snežina se v nekaj metrih prevesi v vrtočlave skalne čeljusti vzhodne stene gore.

REINHOLD MESSNER SE JE LOTIL NOVEGA PODVIGA

DOLGA PEŠPOT ČEZ ANTARKTIKO

Reinholdu Messnerju, 45-letnemu »gorske-mu kralju« iz Južne Tirolske, pustolovska žilica še vedno ne da miru: s svojim severnonemškim partnerjem Arvedom Fuchsom, poklicnim pomorščakom, starim 36 let, se je zdaj odpravil še na Antarktiko. Medtem ko velika gorska dejanja Reinholda Messnerja dobro poznamo, je manj znano, da ima tudi njegov sedanji kolega za seboj ekstremne ture. S pasjo vprego je med drugim prečkal grenlandski led in pozimi v gumijastem čolnu za eno osebo plul okoli Kap Horna. Še 14. maja 1989 je stal kot član neke mednarodne odprave na lomljivem plavajočem ledu na Severnem tečaju.

Skupaj nameravata Messner in Fuchs narediti nekaj, kar ni doslej pred njima nihče niti poskušal: Antarktiko, ki je skoraj tako velika kot Evropa in Avstralija skupaj, na-

Pripravljena sva. Vponki tleskneta. Enakomeren vzhodnik mi boža obraz. Odločitev. Vrvce se napnejo, tkanina vzdrgeta, v naslednjem trenutku se že vse skupaj spremeni v kot roža cvetočo kupolo. Ni časa za slovo. Teci, samo teci, si ponavljam. Težko je s polno močjo teči v prepad, ki naslednji trenutek že beži od mene: spodaj zrak, lebdim, letim...

Na desni, v fluidni svetlobi meglic, zaznam belo čipko grebena, prek katerega poletim v morje svetlobe. Globoko pod menoj drsijo beli, mizasti ledeniki, stena Piramid, Artesonraja, pojavi se Chakraraju, v daljavi Huandoyi... Natančno nad smaragdnom jezercem, tam, kjer se končuje ledenik, začutim, da kričim. Ne od strahu. Res ne! Pred menoj je že dolina z velikim jezerom. Ob močnem nasprotnem vetru me rožnata kupola kot dah mehko položi v suho andsko travo tik ob jezeru. Nimam besed.

Dolgo strmim v vrh gore. Bele kupole noče biti za menoj. Seže kasneje bom izvedel, da je poletela. Daleč. V neznane daljave neskončnosti. Mnogo dlje. Onkraj...

* * *

Po štirinajstih dneh obupnih poskusov smo izgubili vsako upanje. Bela kupola bo za vedno ostala zavita v skrivnost grozljivo lepe deviške vzhodne stene gore.

Hvala vsem prijateljem. Posebno dvema, ki sta mi do konca stala ob strani.

* * *

Na trgu v mestu mi preperela roka stare Indijanke molč kamnit huaqo. Vzamem ga. Zakaj mora biti včasih spomin tako kamnit?

meravata prehoditi čisto z lastnimi močmi, ne morebiti s pasjo vprego, kot sta nameravala Filchner in Shackleton, niti ne s kakšnimi ultra lahкими letali ali z motornimi sanmi, kot to poskušajo moderni za-vojevalci ledene celine, ampak peš, na smučeh, na lastnih nogah ter z lastnimi močmi, s katerimi bi vlekla sani s hrano in opremo. Sklenila sta, da ne bosta med potjo poslušala nikakršnega motornega hrupa in vonjala izpušnih plinov, ampak samo poslušala škrtanje in drsenje smučī in sani po hrapavi snežni skorji neskončno prostrane bele puščave.

POT NA JUŽNO CELINO

Štiri mesece, od 21. oktobra 1989 do najpozneje sredine februarja 1990, nameravata biti Messner in Fuchs v antarktičnem